

KONGRES KAPELANÓW FEDERACJI SKAUTINGU EUROPEJSKIEGO
MŁODZI, WIARA I UMIEJĘTNOŚĆ TOWARZYSZENIA
W ODKRYWANIU POWOŁANIA¹
(Rzym, 29-31 stycznia 2018)

W dniach 29-31 stycznia 2018 roku odbyło się w Rzymie Sympozjum Kapelanów skautowych Federacji Skautingu Europejskiego (UIGSE-FSE)². Brało w nim udział około 150 kapelanów przybyłych z 15 krajów Europy. Miejszem spotkania było Centrum Kongresowe „Villa Aurelia” przy ulicy Leona XIII. Celem spotkania kapelanów było, jak to podkreślił w swoim słowie wprowadzającym Komisarz Federalny UIGSE Martin Hafner, pogłębienie znaczenia posługi asystenta kościelnego w formowaniu wiary młodego człowieka oraz umiejętności towarzyszenia mu w jego rozeznawaniu własnego powołania życiowego, a wszystko to w świetle nauczania Kościoła i stosowania metody skautowej. Tematyka ta została zaproponowana poprzez wygłoszone konferencje przez zaproszonego relatora, a następnie dyskusje na ten temat w grupach językowych w ciągu dwóch pierwszych dni Sympozjum, odwiedziny w niektórych grupach Skautów Europy w Rzymie, a także poprzez wspólną modlitwę i celebracje, w tym uczestnictwo w trzecim dniu Kongresu w audyencji generalnej z Ojcem św. Franciszkiem, pamiątką którego jest wspólna fotografia na placu św. Piotra.

Konferencję wprowadzającą wygłosił ks. José Guillermo Gutiérrez Fernández, sekretarz Dykasterium Watykańskiego ds. Świeckich, Rodziny i Życia. Główne linie jego wystąpienia zawierały się już w samym tytule *The UIGSE-FSE as a Catholic educational movement recognized by the Holy See: ecclesiastical dimension and pastoral consequences*. Relator, odwołując się do dokumentów Kościoła, takich jak: posynodalna adhortacja apostolska *Christifideles laici*, adhortacja apostolska *Evangelii gaudium* oraz do dokumentów oficjalnych UIGSE-FSE: Statut Federacji³, Dyrektorium religijne FSE⁴, podkreślił fakt, iż Kościół uznał to Stowarzyszenie za katolickie, ponieważ odpowiada kryterium nauczania Kościoła katolickiego. Wynikają z tego faktu pewne konsekwencje duszpasterskie dla samego Stowarzyszenia, aby być w dzisiejszym świecie odważnymi głosicielami charyzmatu chrześcijańskiego w ruchu skautowym. Prelegent, powołując się na kryteria eklezjalności obecne w *Christifideles laici* nr 30, ujął je w pięciu wymiarach zastosowań pastoralnych prowadzących do

¹ Oryginalny temat w języku angielskim brzmiał: „Youth, Faith and Vocational Discernment”.

² Union Internationale des Guides et Scouts d'Europe Federation du Scoutisme Europeen – polski odpowiednik to: Stowarzyszenie Harcerstwa Katolickiego “Zawisza” Federacja Skautingu Europejskiego, zob. <http://skauci-europy.pl>.

³ Statut Federacji Europejskiej można znaleźć w języku angielskim na stronie: <http://uigse-fse.org/en/statuts/>.

⁴ Tekst polski dostępny na stronie: <http://skauci-europy.pl/o-nas/dokumenty-podstawowe-symbolika/dyrektorium-religijne-fse>.

bycia autentycznym, zaangażowanym członkiem Kościoła, a jednocześnie członkiem katolickiego ruchu skautowego:

- Kościół jako misterium komunii trynitarniej (katolicki ruch skautowy jest środkiem działania Ducha Świętego w uświęceniu jego członków);
- Magisterium Kościoła katolickiego jako źródło (ruch jest miejscem wychowania do wiary i ewangelizacji zgodnie z kryteriami wieku);
- Świadectwo wspólnoty wiary w jedności z Papieżem, biskupami i Kościołem lokalnym (ruch uznaje nauczanie Kościoła jako odnośnik dla swojego działania);
- Przynależność do wspólnoty misyjnej Kościoła (ruch uczestniczy w nowej ewangelizacji, formacji sumienia, animacji swojego środowiska);
- Promocja godności człowieka w społeczeństwie (ruch podkreśla centralną pozycję człowieka w świecie ekonomii, sprzeciwia się niebezpiecznym ideologiom, jest apartyjny).

Zostały podkreślone w tym wystąpieniu fundamentalne pryncypia katolickiego ruchu skautowego, do których zalicza się: bycie autentycznymi, odważnymi i zaangażowanymi synami Kościoła we współczesnym świecie, budowanie głębokiej relacji z Bogiem Ojcem jako podstawy wszelkich relacji, „błogosławieństwa na Górze” (Mt 5) jako klucz do interpretacji prawa i przyrzeczenia skautowego, jedność pomiędzy wiarą wyznawaną a świadczoną zwłaszcza w moralności chrześcijańskiej (tu okazuje się wymowna rola kapelana we wspomaganium młodych w dawaniu świadectwa), skauting jako droga rozpoznawania osobistego powołania życiowego i towarzyszenia w jego utwierdzeniu (kapelan zaprasza do poznawania swojego życia jako drogi realizacji powołania).

W drugiej sesji pierwszego dnia Kongresu zostały przedstawiane 4 wystąpienia skoncentrowane wokół tematu *Scouting and Christian vocation*. Jako pierwszy wystąpił ojciec Serge-Thomas Bonino OP, który podzielił się refleksją nt. *Scouting and the call to holiness*, w której w pierwszej części przypominał wszystkim prawdę o powszechnym powołaniu do świętości, opierając się na tekstach biblijnych. W drugiej części swojego wystąpienia relator podkreślił wagę poznania, rozumienia i umiejętności współpracy pomiędzy naturą ludzką a łaską Bożą w wychowaniu do świętości na drodze metodyki skautowej. Drugim prelegentem w tej sesji był Kapelan Naczelny FSE Italia, ks. Paolo La Terra, który zatytułował swoje wystąpienie *Scoutismo e vocazione Cristiana: Una reciprocità trasfigurativa*. Stwierdził on, że, wychodząc od koncepcji powszechnego powołania do życia i do wiary, poprzez powołanie do odpowiedzi na Bożą propozycję zawartą w sakramencie małżeństwa czy kapłaństwa, można mówić o pierwszym poziomie powołania. W jego rozumieniu, w świetle rozważania powołania w wymiarze chrześcijańskim, skauting jest realizacją swoistego powołania na drugim poziomie. Oznacza to, iż każdy skaut, mając swoje korzenie w sakramencie chrztu św. i przynależąc do wspólnoty Kościoła, jest zaproszony do analizy własnego powołania skautowego w swoistej dynamice transfiguratywnej. Charakteryzuje się ona przede wszystkim wymiarem edukacyjnym i egzystencjalnym. Autor wystąpienia odniósł się w sposób szczególnie do osoby kapelana, który – poznając metodykę skautową – odnajduje w niej specyficzną drogę własnego uświecania i towarzyszenia na niej innym skautom, zwłaszcza tym pełniącym funkcje wychowawcze wobec dzieci i młodzieży skautowej. Wydaje się, iż skauting jest w tej chwili jedynym ruchem wychowawczym w Kościele, który zajmuje się integralnym wychowaniem człowieka na wszystkich poziomach jego rozwoju. Trzecim prelegentem był ks. Pierre François z Francji, teolog, który w swoim wystąpieniu wyszedł od analizy koncepcji powołania jako swoistego talentu (Mt 25,14-30), daru Bożego, który powinien wydać dobry owoc. Postawił on w tym kontekście pytanie: czy jest tak, że kto nie wydaje dobrego owocu, sprzeciwia się woli Bożej? Autor nie jest do końca przekonany o możliwości mówienia o skautingu jako swoistym powołaniu. Wydaje się, że lektura, którą proponuje, ma wymiar przede wszystkim teologiczny, dobrze podbudowany nauką biblijną i dokumentami Kościoła. Nie została poruszona natomiast w tym wystąpieniu sfera pastoralno-wychowawcza. Według tego relatora skauting może być porównywany do swoistego daru, nie zaś do „klasycznego” powołania. Ostatnim prelegentem w tej części Kongresu był Kapelan Federacji Europejskiej, ks. Bogusław Migut z Polski. W swoim wystąpieniu uwypuklił on niektóre elementy w metodzie skautowej w świetle formacji sakramentalnej, zwłaszcza w odniesieniu do sakramentu chrztu, bierzmowania, Eucharystii i spowiedzi. Punktem interesującym w wystąpieniu tego relatora było stwierdzenie, iż skauting nie posiada własnej duchowości w znaczeniu oryginalnym, ale zawiera w sobie niektóre elementy duchowości

franciszkańskiej i ignacjańskiej. Ten punkt wystąpienia był tematem ożywionych dyskusji wśród obecnych na Kongresie kapelanów, z których nie wszyscy zgadzali się z tak przedstawioną tezą.

W drugim dniu Kongresu, 30 stycznia, jako pierwszy zaprezentował się bp Andrea Migliavacca z diecezji Pavia we Włoszech. Jego wystąpienie było zatytułowane *Scoutismo e la vocazione al presbiterato e alla vita consacrata*. Biskup posiada doświadczenie w pracy ze skautami AGESCI⁵. Główne myśli jego wystąpienia można zawrzeć w następujących stwierdzeniach: środowisko skautów katolickich stwarza dobre warunki do narodzenia się i potwierdzenia powołania do życia kapłańskiego lub konsekrowanego, ponieważ młody człowiek przebywa w zdrowym, konkretnym środowisku wzrastania i ma okazję spotykać się z kapłanami zaangażowanymi; niezmiernie ważna jest tu osobowość kapłana-kapelana i jego świadectwo służby i kierownictwa duchowego; obecność kapłana ma być bardzo konkretna nie tylko w celebracji sakramentów, ale i w codziennych zajęciach w ciągu roku, na wyprawach i na obozach; coraz trudniej jest znaleźć kapłanów gotowych do tego rodzaju służby; skauting jest doskonałą szkołą rozwoju integralnego, w tym też duchowego i powołaniowego; konkretne elementy metody skautowej, które pomagają w pracy powołaniowej to: wychowanie do podejmowania decyzji, służba, wspólnota, doświadczenie praktyczne, pasja wychowawcza.

Drugie wystąpienie miał bp Cyril Vasil SJ, Sekretarz Watykańskiej Kongregacji ds. Kościołów Wschodnich, były Kapelan Generalny Stowarzyszenia Skautów Europy. Tytuł jego wystąpienia to *Capi scout e assistenti spirituali come tandem educativo*. W swojej relacji, mającej duży wydźwięk pedagogiczny, prelegent wyraźnie podkreślił fakt, iż kapelan jest wychowawcą, podobnie jak i inni liderzy skautowi. Zajmuje on szczególną pozycję – nie uczestniczy w podejmowanych decyzjach, ale jest głosem doradczym i reprezentuje Kościół, bo jest mianowany do tej służby przez odpowiedzialnych w Kościele. Według biskupa można wyróżnić 3 typologie kapelana skautowego:

- *asystenci duchowi wywodzący się z duszpasterstwa* – są to najczęściej księża zaangażowani w duszpasterstwo (proboszczowie, wikariusze parafialni), mianowani na te funkcje przez odpowiedzialnych w Kościele lokalnym. Ich zadaniem jest towarzyszenie w formacji skautowej od strony religijnej. Księża ci najczęściej nie znają metodyki wychowania skautowego, a więc i zasadniczej roli odpowiedzialnych w skautingu, dlatego też często, będąc przyzwyczajeni do „decydowania” w wielu sprawach duszpasterskich, znajdują trudność we współpracy z liderami skautowymi jako ich pomocnicy a nie zwierzchnicy;

- *kapelani pochodzący z szeregów skautowych* – znają dobrze metodykę skautową i często nie przychodzi im łatwo uznanie roli innych liderów skautowych i nieingerowanie w sposób bezpośredni w sprawy bieżące. Wielkim plusem tych kapelanów może być osobisty przykład kogoś, kto sam był skautem, a teraz służy jako powiernik duchowy innym pokoleniom skautów. Powinien zczynić to z pokorą i w sobie powierzonym zakresie, nie nadużywając osobistych interwencji na polu technicznym i metodologicznym w działaniu jednostek skautowych;

- *kapłani, którzy przystąpili do ruchu skautowego z własnego wyboru* – są to księża, którzy z własnego zainteresowania doksztalili się zarówno teoretycznie jak i praktycznie w metodzie skautowej i służą innym, kierując się ideą, która dzieli ich osobiście. Ich współpraca z liderami skautowymi będzie się charakteryzować uznaniem kompetencji i ról we wzajemnej współpracy dla dobra młodzieży. Będą oni aktywnie uczestniczyć w wielu zajęciach skautowych, dając osobisty przykład, i w ten sposób mogą pociągać innych.

Inne ważne zagadnienie poruszone przez biskupa Vasilę było związane z postrzeganiem lidera skautowego jako wychowawcy do wiary, a nie tylko jako specjalisty od spraw „technicznych” w skautingu. Wezwanie do bycia nim w ruchu skautowym wynika zarówno z jego powołania chrześcijańskiego, jak i z dokumentów Stowarzyszenia. Ciekawe, a jednocześnie bardzo głębokie było stwierdzenie prelegenta: „Tylko Bóg ma prawo wychowywać – człowiek z nim współpracuje”, stawiające lidera skautowego w roli współpracownika Pana Boga na polu wychowania do wiary.

Jako trzeci wystąpił Dominik Pezzato, nauczyciel religii w Liceum w Treviso, były Przewodniczący FSE Italia. Tytuł jego referatu to *Educational approach to Liturgy in our movement*. Nawiązał on w nim do duchowości skautowej, a w sposób szczególny do roli śpiewu i modlitwy w wychowa-

⁵ Associazione Guide e Scouts Cattolici Italiani. Zob. <https://www.agesci.it>.

niu religijnym i duchowym w skautingu. Dokonał swoistej analizy 5 elementów metody skautowej w świetle liturgii i jej wymiaru pedagogicznego. Jedną z ciekawszych jego obserwacji to ta, iż „liturgia podobnie jak gra skautowa nie ma celu, lecz posiada sens”. W dalszej części swojego wystąpienia zajął się powiązaniem sprawności skautowych z wychowaniem liturgicznym oraz funkcją symboliki zarówno w skautingu jak i w liturgii. Było to bardzo oryginalne wystąpienie dotyczące powiązania liturgii i metody skautowej poprzez wymiar pedagogiczny.

Ostatnim wystąpieniem drugiego dnia Kongresu był dwugłos: Martin Hafner i Robin Sébille, zatytułowany *Scoutismo e liturgia: Umiltà per crescere oltre i propri limiti*. Pierwszy z autorów, będący reprezentantem skautów niemieckich FSE oraz aktualnym członkiem władz europejskich FSE, od lat zainteresowany jest gromadzeniem i opracowywaniem ksiąg liturgicznych i zastosowaniem samej liturgii w wychowaniu skautowym. Obaj autorzy podkreślili wyraźnie niezmiernie bogactwo znajdujące się w liturgii dobrze odczytanej i przełożonej na jej zastosowanie praktyczne zarówno w metodzie wychowania skautowego jak i duchowości młodzieżowej. Liturgia jest dla nich zaangażowaniem osobistym każdego w przebogatej w tym względzie wspólnocie Kościoła powszechnego.

W ocenach uczestników Kongresu spotkanie miało duży walor formacyjny ze względu na możliwość wymiany doświadczeń kulturowych i duszpasterskich pochodzących z wielu krajów w ramach tego samego Stowarzyszenia Skautów Europy. Było ponadto możliwością pogłębienia niektórych aspektów formacji kapelanów skautowych dzisiaj i na przyszłość.

Ks. Zbigniew Formella SDB
Università Pontificia Salesiana w Rzymie, Kapelan FSE Italia
DOI: <http://doi.org/10.21852/sem.2018.2.19>